

Vinti sì ch April

2 atti di Memo Bortolazzi

PERSONAGGI

<u>Generalità</u>	<u>Età</u>	<u>Relazione</u>	<u>Professione</u>	<u>Colore Politico</u>
Cèco Bonomèl	50	Protagonista	Affittuale	Rosso-vivace
Bìgia	40	Sua moglie	Casalinga	Bianco-nera
Libera(Santina)	20	Sua figlia	Fidanzanda	Arcobaleno
Impero Savoldi	25	I° Pretendente	Fascista	Nero
Edoardo Savoldi	55	Suo padre	Podestà	Nerissimo
Tóne Meghèt	30	II° Pretendente	Partigiano	Rosso
Angilì Regosini	35	Oggetto Misterioso	Sacrestano	Superbianco
Nerina	30	Padrona di cascina	Pettegola	Cangiante
Due fascisti	20/50	Guardie del corpo	Squadristi	Ultranero
Due Partigiani	20/30	Liberatori	Idealisti	Costituzionale

SCENA UNICA

Monocale di cascina, in stile: “1945” . Una porta sul fondo e una più piccola su un fianco. Di fronte a questa una finestra, con i vetri coperti dalla carta da zucchero, per l’oscuramento. Un letto matrimoniale con tendina. Un armadio. Un divano-letto. Una stufa a legna per cucinare. Un tavolo . Sedie. Radio. Quadri. Il tutto, naturalmente adeguato all’epoca.

TEMPO REALE

La giornata del 25 Aprile 45, dalle 10,30 alle 15,30 nella casa di Cèco.

OGNI RAPPRESENTAZIONE DELLA PRESENTE COMMEDIA VA DENUNCIATA ALLA S.I.A.E. DI CUI L’AUTORE E’ SOCIO PER LA SEZIONE D.O.R.

Vintisich April

PROLOGO

AZIONE: A sipario chiuso esce un Partigiano invecchiato di 50 Anni.

Partigiano: E isé... l'è sücès quàzi sinquànt'agn fà. E l'è miga éra che 'l sòmèa iér. Dè acqua sóta i póncc, n'è pasàt zó tànta. A pensàga, la prima ròba che ma é 'n mènt, l'è la fam. Amó prima dè la póra, amó prima dè le làgreme, amó prima dèi mórcc, ma é 'n mènt la fam. Ma l'è 'nnütil che va la cõnte... se l'iv mìa pròada, pòdariv mài capìla. E alùra., quànd che nóter vècc ma sa lasóm andà a zgargià 'n dè le memórie e a cercà dè parlàn, ma ardiv cóme se fösem dèi arnés dè mìa àgn fà... che sa sà pö gna cóme döperài. Ancödé...sóm sparticc an dò maniere dè éser, dè pensà... quàzi 'n dò ràse. Nóter e óter... i vècc e i züegn. E, 'n mès, cóme 'n cunfi, la guèra. Dè acqua sóta i póncc n'è pasàt tànta... la zènt l'è cambiàda dè alùra, a ardàm giü pèr giü. Ma töcc ansèma, nóter Italià, sóm mìa tàt diferènc dè 'na ólta. Al 24 April dèl 45 ghia 'l Noànta pèr sènt dè Fascisti e 'l Dés pèr sènt dè Partigiani. ' L dé dòpo... Vintisich April... i Fasisti i éra restàcc póche donzéne. Dòpo sinquànt'agn... che i pàr tré sècoi... an dè póch Més, chèi che sa fida amó dèi Particc che gà comandàt fin dè, sa i cõnta söi dìcc dè 'na mà... e i Fasisti i'è spuntàcc amó cóme fóns!
Speróm che la àghe miga cóme alùra... quànd i Siòr i'è deentàcc pö Siòr e i Poarècc amó pö Poarècc... quànd i ma dizia che sarès cambiàt töt... e 'nvece ghè cambiàt neènt! *(Rientra nel Sipario)*

ATTO I°

SCENA I°

Bigia - Cèco

(La Radio trasmette la registrazione di un discorso di Mussolini. Bigia rammenda, seduta vicino alla stufa. Entra Cèco, sente e urla)

Cèco: Zmórsela Bigia... zmórsela... che ga n'ó pié le bàle dè lüle! (Bigia non accenna a muoversi . Cèco spegne la radio. Bigia si alza, leva il coperchio di una pentola e assaggia.) öt capila che, chèl zbaüsù lé, al gà finit dè cöntàmela sö?! (Imita) Italiani... Italiane! La Patria ci chiama all'ultima trincea... *(Normale)* ... che ga ègne la diarèa!

Bigia: Sèntel... chèl sènsa Dio, chèl bröt "Rós" che crèd an niènt... gnà Patria... gnà famia!

Cèco: Ah! Mé ga crède miga a la famia?! I'è vintidù àgn che sóm ansèma...e t'ó gnamó stringulàda gnà 'na ólta! Gó laoràt dùdes ùre al dé... 'na vita 'ntréga, pèr dàt dè majà, dè majà fin a 'mbösàt, perchè l'è apéne' ntàt che ta màet...che ta fé sito! Pèr fùrtùna che ga crède mìa a la famia... bröta fasista dèi mé pómódor!

Bigia: Delinquènt! Rós! Anàrchico... socialista... comunista!!!

Cèco: *Avanguardista! (Cerca il fiasco. Beve, poi riaccende la radio)*

RADIO: ...importantissimo: LE PATTUGLIE PARTIGIANE, CHE STANNO CONVERGENDO DALLE BALLI VERSO BRESCIA, POTREBBERO LIBERARE I PAESI DELLA BASSA NELLE PROSSIME ORE. DA FONTI ATTENDIBILI SI APPRENDE INTANTO, CHE MUSSOLINI STAREBBE TENTANDO DI TRATTARE UNA RESA NEGOZIATA CON LA DIREZIONE DEL C.L.N., ATTRAVERSO UNA MEDIAZIONE ECCLESIASTICA, ALL'INTERNO DELL'ARCIVESCOVADO, A MILANO! ... D'ALTRA PARTE RICCARDO LOMBARDI HA GIA' DICHIARATO CHE IL C.L.N. ACCETTERÀ' SOLTANTO UNA RESA SENZA CONDIZIONI. QUI' E' RADIO LIBERTÀ' CHE TRASMETTE...

Cèco: *(Abbassa il volume)* A chèl lé... la ga à bé che ghè mìa Pertini, se nò Sàndro al l'arès za stencàt zó sènsa lasàl bofà!... Trattative! Adès sl völarès le trattative...! *(Dall'esterno provengono rumori e voci. Bigia è spaventata)*

Bigia: Cèco, ta prèghe ... zmórsa! Se ghè Impéro... cón dè Santìna... ta sté frèsch té...e apó a mé! Cèco, pèr l'amùr dé Dio.....

Cèco: *(Spegne brontolando)* Cèrto, cèrto... bözògna tignil bu Impéro... la Libia... l'Albania... le Legioni Romàne... : chèl che m'è ansàt al rìa adès có mé fiöla...chèl fàcia dè mèrda!! *(Pausa)* L'è mèi...che àghe a fà 'n gir an dè i teré! *(Raggiunge la porticina di fianco e poi si volta)* E té... ricórdet che mé fiöla la sa ciàma Lìbera!... miga Santìna!!! *(Aprire la porta)* LIBERA!!! *(Bigia prende il secchio e lo raggiunge alla porta, spingendolo fuori)*

SCENA II°

Libera - Impero

(Si apre la porta di fondo e appare Libera. Parla verso l'esterno)

Libera: Vègnet dènter du münücc, Impero? Dài... vé dènter che ta dó argót dè béer!
(Finalmente entra Impero, in divisa da fascista)

Impero: Cèrto che vègne, Santìna. Stamatina só mia ‘n servisio... e pöde stà ché fin quànd che ga n’ó òja! E pó òi salüdà la “Cameràta “ Bigia. *(Si guarda attorno e si rende conto di essere solo con Libera)* Arda! Ghè nüsü... *(Tenta subito di abbracciarla)*

Libera: *(Gira attorno al tavolo per evitarlo)*...che s’èt mèst an dè ‘l có, Impero? El mài pusìbol... che tôte le ólte che sa troóm a técc, dè pèr nòst cònt, ... té ta gàbet sèmpèr dè burim, cóme ‘n cavrù?

Impero: Al sàngh l’è mìga àcqua, càra! A fórsa dè müis sö... dè buim déter pèr neènt...’na ólta ó l’ótra ‘l vegnarà dè süra! Adès ... , n’ ó mìga pö asé dè ón bazi a la setemàna... e, pèr dè pö, cói dèncè anciaàcc cóme ‘l cancell dèl Cònt dè la Lösàga!

Libera: Sèntet la Primaéra, bèlo? Se la pègnàta la bói...

Impero: ... sa tira vià ‘l coèrcc!

Libera: Nò! Sa zbàsa la fiàma! *(Si avvicina alla radio)* Se ta sté cuaci, ta fó fà ‘na baladina. *(Accende. Si sente una canzone lenta. Impero si avvicina speranzoso, ma Libera lo blocca alzando una mano)* Lööö... fréna Ugo! Chèsta l’è tròp periculùza! Spèta ón münüt... che sérche argóta dè balà destacàt... cóme i vüza ‘ndó che i tò “Cameràti” i gà za leàt le tènde... *(Manovra la manopola, fin che trova un brano di “Boogie Woogie”). Inizia a ballare da sola)* Eco, chèsta la à bé!

Impero: Ma ghét mìga argògna?! Mitis a balà cóme i négher! Bèla ròba... la müzica americàna! I ma sömea tôte sömie... *(Inizia ad imitare ... ma poi, coinvolto dal ritmo, finisce col ballare di gusto)*

SCENA III°

Impero - Libera - Bigia

(Rientra Bigia col secchio pieno d’acqua. Vede i due ballerini... e li sta a guardare un po’. Poi li minaccia con l’acqua del secchio)

Bigia: Ghiv bözògn dè ‘na rinfrescàda... óter du? *(Si bloccano di colpo)*

Impero: *(Esegue il saluto romano)* Salùti fasisti, siùra Bigia!

Bigia: *(Squadra la divisa di Impero)* Impero... Impero...! Té ta ghé òja dè ‘ndàga dè mè! Che fét vistit amó isé?!

Impero: *(Indignato)* Cameràta Luigia Bonomelli!! Che maniéra éla chèsta dè parlà? Mé póрте la diviza dèi fasisti... perchè só ‘n fasista! La dübitarà mìga, pèr càzo, dè la paròla dèl Dùce... nèh?: “CREDERE, OBBEDIRE, COMBATTERE”! “Noi spesserémo le reni...

Libera: *(Ironica)* ... a la Grecia! Ma gó pòra che i turnarà mìga ‘n tàcc...a còntàm cóme i gà fàt! Antàt, però, mé ma fidarés mìa tat a ‘ndà ‘n gir vistida cóme té... có le nutisie che circùla. Gó sintit che ghè dré a rià ‘na möcia dè Partigiàni... da la Valcamònega e da la vâl Sàbia!

Impero: Delinquènc!

Bigia: Bröta zènt!
Libera: E pó i dis an fina .. ché dè le nòste bànde, ghè ‘n gír dèi ròs dè Tugnì zbandacc che i gà adòs tànta dè chèla póra ché, a tòcc chèi che i tróa, i ga spàra cóntra! A tòcc: óm, fónne, vèci, Partigiàni...Fasisti...
Impero: Fasisti?! Che dízet sö, pó? Tedèsch che ga spàra ai Fasisti? Ta sé dré a deentà màta, té! I “Aleàti Nazisti” i pödarà mài...
Libera: I pöl, i pöl! El miga pròpe adès... che ‘na möcia dèi tò “Cameràti” i gà cambiàt bandiéra, pèr salvàs la pèl? E alùra i “Crùchi”... cóme i vèd ón òm zùen an circolasiù, camìza rósa... o vérdà.. o négra....prìma i ga spàra... e pó i ga domànda!
Impero: Mé... ma sa rifüde dè créder ‘na rizü dèl gèner! L’è ‘mpusìbol!!! Magenàs se i Todèsch...

SCENA IV°

Impero - Libera - Bigia - Cèco

(Dalla porticina di fianco esce la voce alterata di Cèco)

Cèco: Alle Italiener, die sich in diesen Hause befinden, müssen mit den Händen hoch ausgehen!!!
Impero: Delamadóna !! *(Si guarda attorno, disperato... e non trova di meglio che infilarsi nell’armadio. Entra Cèco, col badile a mo’ di fucile, marciando a passo d’oca. Le donne lo rimproverano a gesti)*
Cèco: Ein, zwei, ein zwei ... alt! *(Cerca di localizzare Impero. Libera gli indica l’armadio con la testa. Cèco volta il badile e si avvicina) Kamaraden! Aufladen! Zielen! Feuer!!! (Con il manico picchia sopra la porta dell’armadio) Ta ta ta ta ta ta!!!! (Dall’armadio scivola fuori Impero. Si abbandona a terra svenuto) Fascisten Kojonen... Kaputt! (Gli mette un piede sopra, in posa)*

SCENA V°

Cèco - Bigia - Libera - Impero

Bigia: Madóna Sànta! E adès che fómèi ?! Al ma sömèa ‘nfinamài mórt...
Cèco: Che öt che fómè chì? Adès al cargóm sö la cariöla... e dòpo ‘ndó a dezmentegàmel dré a Mèla!
Libera: Déi, bubà... fi miga tat al spiritùs! Dìm óna mà che ‘l fóm böta zó sö ‘ndè ‘l sofà. *(Sollevano in tre Impero, riescono a spostarlo per un paio di metri, poi si fermano a riprendere fiato. Cèco ansima)*
Cèco: Vàca dighel... se i màja ...chèi fasisti ché! Lüche l’è pö grév dè sèntomila frànch dè dèbet!!! *(Riprendono lo sforzo e finalmente riescono a deporre Impero sul divano)*
Bigia: Ta ga n’iet amó öna dè fà, Cèco Bonomèl! Se ghè miga ‘gnit ón cólp... bùna l’è ! Ma ta rèndet miga cönt... che se vé a sail sò pàder... Dìo sà cóza ‘l ta fà dré?!
Cèco: Ah! Al gà miga tat dè fà! Se ‘l fiöl dèl Podestà...al bùrla zó... sténch cóme ‘n verù, pèr ón schèrs dè neènt, a sò pàder ga convié fà sìto e mósca! Perchè se i la sà ‘n gír... e mé só miga giü dè chèi che fà sìto... ga é föra ‘na ”Reclàm” al “Cameràta Savöldi”...che ‘l n’à asé dè mèza! *(Pausa)* E pó, ta pretendaré miga che mé gàbe dèl rispèt... pèr chèl porsèl dèl Podestà?! Ta ricórdet, Bigia, chèl che ‘l m’à fàt.. apéne spuzàcc? Chi che m’à fàt chèla tal fatüra? Chi él che m’à fàt béer l’ójo dè Ricino?!

Bigia: Al só, Cèco, che l'è stàt lü... al só...

Cèco: **Ta ricórdet?! Só 'ndàt aànti dó setemàne... che 'nvéce dè funsiònà deànti, cóme töcc i spüs noèi,... gó sögötàt a funsiònà dedré! Però màlet mìga, che prim dè la fi del Més, tóta la squàchera che gó fàt mé alùra... ga la fó fà apó al pàder dè la creatüra!!**

Bigia: Ghét bözogn dè 'ndà zó isé dè grós? Che educasiù!! Ta ma fé ègner dè zbàter sö... ta ma fé ègner!!!

Cèco: **Se l'è pèr chèl, t'éra 'gnit al voltastòmech apó alùra...e, 'ntàt che mé tràe föra l'ànema däl dedré... la bèla dèl Purtù, pèr mìga éder, anvéce dè stàm an bànda, dè fàm coràgio.... la 'ndàa a fà tôte le "Sfilate delle donne Fasciste" chèla bröta 'ngrüida!!!**

SCENA VI°

Cèco - Bigia - Libera - Impero

(Durante tutto il battibecco Libera è stata tranquilla, seduta su divano, accanto ad Impero. Si è fatto un panino e lo sta mangiando)

Libera: Quànd che ghì finit dè fàv i complimentecc.. ga darèsev 'n'öciàda a Impero? L'è ché che 'l trà pö gnà cópe, gnà bastù.

Bigia: **Scüza! Ta ghé pròpe rizù, Santìna.**

Cèco: **(Urlando) LI-BE-RA!!**

Bigia: *(Senza badargli)* **Ga fóm sübit i bàgn frècc! Pórta ché l'acqua dàì... e mùla chèl pà e salàm lé! Ta sömèel al momènt dè majà... adès? Antàt che 'l tò murùs l'è pö dè sà che dè là?!**

Libera: Quànt al "Murùs" pó, ga sarà dè dighen. *(Insieme a Bigia trafficano con catino e pannicelli per far rinvenire Impero)* Pèr adès l'è... apéne 'n "Pretendènte " *(Impero non rinviene)*

Bigia: **Càra la mé s.cèta, mé dize che l'è mèi ciamà 'l Dutùr, perchè.... Impero ché.... al vöìl mìa saighen dè desedàs...!**

Libera: Fóm isè, màma; ó 'ndì aànti cói panezèi... e mé 'ndó 'n cantìna a tò l'azét dè fàga nazà. *(Esce dalla porticina. Bigia va ad inumidire i pannicelli nel catino).*

SCENA VII°

Cèco - Bigia - Libera - Impero

(Cèco, in silenzio , si avvicina ad Impero e gli pianta uno schiaffo sul muso. Impero urla, Bigia si volta, Libera accorre dalla cantina)

Cèco: **L'Impero Romano è risorto! Metodo Brigate nere... marca Farinacci! (Libera e Bigia assalgono Cèco e lo spingono su proscenio. Impero scende dal divano e vi si nasconde dietro, senza che lo vedano)**

Bigia: Té... cón pó ta ègnet vècc, cón pö ta deèntet mat! L'ia mìga asé... fàga ciapà 'n stremése ... ta ghiet apó dè mulàga 'n saatù dèi tò! Speróm che 'l sa sàpe mìa fàt dèl mal...e che 'l böfe cón nüsü...

Cèco: **Se l'è pèr chèl, màlet mìga....che Impero steólta 'l sarà möt cóme 'n pès!!! (Lo cerca con gli occhi) Ma 'ndó él?**

Impero: *(Spuntando da dietro il divano)* ... éi andàcc vià?

Bigia: **Chi?**
Impero: I Tedèsch!... Dalamadóna, se i'éra cativ! I vuzàa cóme Deàoi... quacc érei, Cèco,... érei miga dés o dùdes?
Cèco: **Che ràsa dè dés o dùdes! Mé n'ó cöntàt dizisèt.....e föra ga 'n sarà stacc amó sinquànta!!!**
Libera: Lasi lé, bubà! Idìv miga cóme l'è zmórt Impero?
Cèco: **Ma che zmórt e zmórt! Steólta al ga rizù! Gó ciapàt póra apó a mé... 'ndè 'l véder chèl sentenér dè dizgraziacc che giràa pèr càza có mìtra e pistóle... (Pausa).. pèr mé i Tugnì i' éra strimicc e, quànd che lürle i'è strimicc... i'è amó pö periculùs!**
Impero: An fi dèi cöncc, i gà apó rizù! Se ardóm quànte ólte che i'è stàcc tradicc da i Italià... **(Fissa Cèco)** ... compréso argü che ghè miga tat dè löns....
Cèco: **Té.. streacabröd! Che zbaöset? Che ölet di?!**
Impero: Al só mé... chèl che öle di! **(A Bigia)** Va sa l'iv bèle dezmentegàt? Chèl che ghè sücès l'àn pasàt... la séra che parìa la fi dèl mónđ?
Bigia: **La Igilia dè Pàsqua!**
Impero: Ta ricórdet Santina... chèla...
Libera: **(Anticipando Céco) LIBERA!!!**
Impero: ...chèla nòt dèl Sàbot Sànt... quànd che giü che fó mìa 'l nòm...i l'à ést a biöscà vià dè la piàsa...drè ai mür cóme 'na lözèrta....E dòpo dés münücc ghè riàt i Partigiàni e i gà stencàt zö tóta la Compagnìa dè Tedèsch.... che i s'éra sentàcc zö a séna e i cantàa, sènsa fàga dèl mal a nüsü!

SCENA VIII°

Céco - Bigia - Libera - Impero

Cèco: **Ma cèrto! Só decòrde a mé che, dòpo iga desfàt, rüinàt, zbogiàt..e copàt miliù dè persùne...portàga vià la séna a dó famie dè biólch, l'è pó miga 'n gràn pecàt. Ma, dè le ólte, pèr zènt che la s'è üzàda a majà póch e miga.. vidis strepà föra dè mà ón bucù dè cavrèt, la séra dè la Igilia...la pöl éser apó la gòsa che fà ègner dè sùra tóta l'acqua dèl vàs!**
Impero: Però... argü che ghia za senàt... al s'è 'nversàt dè pö dè chèi che ghia restàt a düzü!
Cèco: **Sérca dè mìa ridüzer töt a 'na quistiù dè pànsa piéna o öda! I tò Kamaràden...an có a dó ùre i'éra za ciòch màrs e i sinsigàa fónne e gnàre... e, pèr segnà 'l tèmp an dè 'l cantà, i tràa s.ciopetàde!**
Impero: E alùra l'Eròe Bonomèl l'è partit an gatù a ciamà chèi spurchignù che giràa 'ndè le bósche ... e 'l gà fàt sücéder ón macèl! La mórt dèl Cameràta Filini, Martire Fascista, ga l'iv vó, sö la cosiènsa!
Cèco: **Ta edaré che só stàt mé a diga dè 'ndà a fà baràca cói Tugnì! L'è éra che 'l gà fàt 'na bröta fi...però l'è 'ndàt a sercàsela! Mörer l'è orènd... ma mörer bötat zó sóta 'n Todèsch, töcc du cóle bràghe ài zönöcc...e cón dè 'na s.ciopetàda sùla, al gà dè éser stàt pès amó! (Pausa) E pensà che se i ghès saìt che l'éra 'n uriciù.... dè sücür la Tèsera dèl Fascio i ga l'arés gnà dàda... magàre i l'arès mèst an prizù e adès al sarès amó iv, pötòst che sótràt dè du àgn!**
Impero: Lasóm stà i mórcc, Cèco! Pötòst al pènsa a la fürtüna che gà sèrta zènt! Se 'l Segretàre dèl Fascio 'l ghès mìa ciapàt 'na cortelàda 'ndè 'l bràs...al sarès curit sübit a éder se argü l'ia a càza.... ma, a guàl che i l'a medegàt e l'è riàt ché... al l'à troàt zvacàt zó söl sofà, có la pìpa n' bóca e 'l giornàl söi zönöcc!

Cèco: **Garèset vit göst che 'l ma troàes còl giornàl an bóca... e la pìpa söi zönöcc?!**

Bigia: Cèco! Ta sé pròpe sènsa ànema e sènsa cör! Ga öl apéne 'l tò fidech a rìder sö la mórt dè tànta zènt!

Cèco: **Pèr mé...vintisich Esse Esse e n'cülati Fasista.... i'è mìga zènt!**

Impero: Al gàbe almànch argògna a parlà dè sèrte ròbe deànti a 'na s.cèta isé zùina....deànti a sò fiöla... deànti a la mé murùza!!

Libera: **A belàze, Impero. Sarò la tò murùza quànd che ta dizarò dè sé! Antàt ardóm cóme sa mèt le ròbe... perchè, pèr spuzàm, ocór che ta scàmpet ... e ta cùchet mìga vint àgn dè prizù... an dèl gir dè quàlche dè!**

Impero: Pàrta pö ciàr, pèr piàzér!

Libera: **Mèt che ries i Partigiàni....**

Impero: Seeéé! Cón töcc i Tedèsch che ghé apéne stàcc ché... e che i sarà amó 'n paés...

Cèco: **Nò,nò, chèi i'è scapàcc töcc! Só riàt mé... gó oltàt mànech al badìl ... e gó fàt: "Buuù"! Ta ghiet dè éder... quàcc érei? Dözènt? Eco, gó fàt: "Buuù!" ... e 'n dèl témp dè 'n sömelèch i'è deentàcc dözèntvint füleghe...che curia pö fés dèi "Reoplàni"!**

SCENA IX°

Cèco - Bigia - Libera - Impero

Impero: (*Furioso*) Bàsta! Mé 'ndó föra dè chèla càza ché... ma ón dé ó l'óter tärne e mìga dè pèr mé. Alùra edaròm chèl che la decidarà Santìna!

Cèco: **LIBERA!!!**

Libera: E fó cönt dè éser libera fin che n'ó òja mé!

Impero: **Libera... n'càso, càra la mé s.cèta! Ta sé fàda éder föra cón mé...pèr quàzi dù àgn!**

Cèco: An mancànsa dè caài... tròta i àzegn!

Bigia: **Té... ta ghé la bóca pö 'nsacoléta dè la büza dèl ledàm!**

Cèco: e té ta ga l'è tacàda al büs dèl gnào!

Impero: **Sito ... sito 'n münüt! Adès ma la cüntiv tötta... la sunàda, perchè a Impero Savoldi, fiöl dèl Podestà, ga piàs mìa le paròle a metà!**

Cèco: Ghét sintit... al Poéta?!

Impero: **Impero Savoldi, fiöl dèl Podestà, l'è mìga üs a fàs ciciarà dré...l'è mìga üs a fà fügüre....**

Cèco: Cèrto! l'è bèle dés münücc che ta 'n fé pö gna öna!

Impero: **Ancö... l'è stàt ón momènt dè debolèsa. Pöl capitàga a töcc. Ma ... Impero Savoldi...**

Cèco e Libera:.....al fiöl dèl Podestà.....

Impero: **Seeé! Impero Savoldi, fasista, al gà póra dè nüsü! (Cèco ridacchia) Mé gó parlàt a òsta fiöla pèr la belèsa dè du àgn; i m'à ést töcc, al Sàbot e a la Fèsta...an piàsa, al Cine...sés vólte a bracéto...e dò ólte có la mà 'ndè la mà!**

Libera: I'èt marcàde zó töte söl libriti?

Bigia: **Quàl libriti?**

Libera: Al gà ón libriti an dó che 'l scrìv töt chèl che 'l fà cón dé mé! "Pagato Cine. Lire due e venti. Toccatò chiappe Libera. Sberle trè!"

SCENA X°

Cèco - Bigia - Libera - Impero

- Impero:** Déi, déi! Sügüti a cambià discòrs! *(A Libera)* Però adès té ta ghét dè dim che stória la sarès... chèla dèi caài e dè i àzegn!
- Libera:** Nèh, bèlo! Mé gó neènt dè scónder... e ta rispónde ché, deànti a mé mader, che l'è 'na sànta fönna... *(Cèco ride)* .. e a mé pàder, che l'è 'n bràò òm...che però 'l ciöciömèla ón pó tròp fès...
- Cèco:** *(Furibondo)* Adès ta 'l dó mé... se tò pàder l'è 'n ciöciömèla! *(Insegue Libera che si nasconde dietro Bigia e poi dietro Impero)* Antàt che la ma ià dis dré chèla... 'nsiminida dè Rozàre... dè tò mader, pöde compatila. Ma a té, zgorlandèla, ta la perdùne mìga, néh? *(Impero, che copre Libera, si mette in posa da pugile. Cèco alza il pugno sopra Impero e glie lo indica con l'altra mano)* Arda gnàro che chèsto l'è n'arnés bu a fà töcc i mestér! Se prima l'è riès a desedàt.... öt véder che adès al ta 'ndormènta amó 'na ólta?!
- Bigia:** Madóna, madóna... Signür ütìm! Cèco, pèr caretà... stà fèrmo! Vé vià dè lé... àsel astà! *(Riesce a tirarlo lontano e a quietarlo. Poi si rivolge a Libera)* E té, zbaüsina... sérchega sübit scüza a tò pàder!
- Libera:** *(Riluttante)* Sé, sé. Scüzim bubà. *(Va a baciarlo)* Però... l'è mìga tötta cólpa mé... se gó 'na lèngua che ga sòmèa fés fés a la òsta! *(Cèco ha uno scatto, poi si calma)* Andóm Impero, che ta conpàgne ón ciapèl. *(Si dirige alla porta. Impero si mette a gambe larghe)*
- Impero:** E nò! La stória ta ghé ambiat a cöntàla ché... e ché ta la fenéset!
- Libera:** Ah, gó mìa nesóna argògna... a cöntàtela deànti ai mé! Che ta sa 'n crèdet? *(Pausa)* Ghè apéne che, prima che ta ma igniet dré du àgn fà, ma sa idie 'na quàch vólta... *(Guarda Cèco che annuisce)* ... có Tóne Meghèt... èco!
- Cèco:** Ta ghé fàt bé a dighel! *(A Impero)* E la ghia 'l permès dè sò pàder! *(Impero si lascia cadere sul divano come folgorato dalla tremenda rivelazione. Libera e Cèco sono soddisfatti. Bigia è spaventata per la possibilità che Impero abbandoni Libera)*

SCENA XI°

Cèco - Bigia - Libera - Impero

- Impero:** Tóne Meghèt! Se ma diziev al Deàol... l'èra mèi! Tóne Meghèt...*(Si alza)*... ma se l'ia 'l pö delinquènt dèl paés... giü che gà it dè tacà béga cón töcc...
- Cèco:** ... töcc chèi che gà la camiza négra fin ché!*(Indica la cintura)* E a mè, che la camiza négra pöde idila gna fin ché.. e gna fin lé, *(Indica i piedi)*... che ma dizet alùra?
- Bigia:** *(Inorridisce)* Ghè "bözògn" dè antàsen... éra? Ma ta edaré che , ón dé o l'óter, al ta riarà apó a té! *(Inizia ad apparecchiare il tavolo con stoviglie e posate, per il pranzo ormai prossimo)*
- Cèco:** *(Per tutta risposta scrolla le spalle. A Impero)* Dóca ... Impero. Adès che ta conóset al "Pecàt" de Libera... ta sét padrù dè fa chèl che ta n'è òja: se ta ö 'ndà... lé ghè la pórtà. Se ta ö stà ... ché ghè la scàgna. Pèr mé l'è precis!
- Impero:** Bèla fòza dè tratà... cón giü che v'à sèmpèr respetàt, che gà mài bofàt sò le òste scavrezàde misteriuze...che v'à sèmpèr portàt ón butigliù dè chèl bu...

Libera: Idìv bubà... se l'è miga tègn!?

Cèco: **Té fà sito, södenò l'è la ólta che ta menèstre dè saür!**

Impero: Ma mé, a ósta fiöla, ga öi bé debù. Mé ölarès che la ghès dè dìm dè sé amó adès....pèr véser la mé fónna, la padrùna dè la mé càza.... la mader dèi mé sèt o òt fiöi!

Cèco: **Fóm vint, alà! Arda lüche! Dòpo che 'l gà sbogiàt l'Italia... al vól zbogiàm la fiöla!**

Impero: *(Cattivo)* Sèmper che 'l gàbe mìa za pensàt Tóne Meghèt!

Libera: *(Molto fredda)* **La mé "SALUTE".... l'è 'na ròba che ma riguàrda apéne mé! Se t'ó tignìt andrè pèr du àgn....l'è miga adès dè sücür che ta fó fa "Vizita dè contròl"!**

Impero: *(Pentito)* Scüzem, scüzem Sànt...Libera, Ulie miga parlà isé...

Libera: **E alùra ta ghiet dè fà sito!**

Impero: ... ma quànd che ma é 'n mènt chèl dizgrasiat dè Tóne, ma é fòsch a i öcc! Dìzem: cóme sa pöl fidàs dè giü che ghè stàt an prizù quàter vólte 'n tré àgn?*(Bigia è d'accordo)*

Cèco: **Mé ma só sèmper fidàt ! Se adès i mèt déter chi vól miga saighen dè la "Tèsera del Fàscio", chi và miga a le "Sfilate"... chi salüda miga có la mà sténca, alùra l'è mèi che i ma càse 'n prizù apó a mé...Perchè i deinquènc i'è töcc föra!**

Impero: Alùra, pèr vó, Tóne 'l gà fàt bé a scapà... quànd che i l'à ciamàt a fà 'l soldàt?

Cèco: **Edet... che ta sé miga stüpet dèl töt? Ma cèrto che 'l gà fàt bé!! Se töcc i züegn i garès fàt cóme lü... ga sarès stàt gna la guèra! E té... pènsèga sùra prima dè ripéter a papagàl le zbaösàde dè tò pàder! *(Pausa)* Ma, östa! Comöt che té, isé züen, isé grànd e gròs... anvéce dè éser al frónt, a difènder la "Patria"... ta sé ché a fàga la guàrdia a Libera?**

Impero: Mé só stàt a càza perchè la "Pàtria" sa pöl servila depertöt! E mé ... se 'l la sà miga, gó 'n incàrico dè fidücia sö 'n Cümü, ón laorà dè gràn RE-SPON-SA-BI-LI-TA'!!!

Cèco: **Ta laüret an còpia có tò pàder: lü 'l firma...e té ta ga tègnet sö 'l gombèt! Ma, prima che ma dezmenèteghe....sérca dè mitìtel bèl ciàr an dè'l servèl, che la cateéria che ta ghé apéne dèt a Libera, vöi pö sintìla, ta ghé pö gna dè pensàla... nèh bèlo? Södenò, quànd che riarà i Partigiàni, spenderó gna mèza paròla pèr salvàt la pèl... e se ta sàlve mìa mé, té 'ndó ét a salvàt? Sóta le bràghe dèl Vèscov?**

Impero: Chi scamparà... edarà!*(Guarda l'ora alla pendola : sono le 11,45)* ...Mé adès gó dè 'ndà sö 'n Cümü..

Cèco: **Sé... fà a la zvéltà, che se nò ta riet an Ufficio a l'ùra dè séna!!**

Impero: *(A Libera)* Pödèt conpagnàm ón ciapèl? Garèse argót dè dèt.

Libera: **Cèrto che vègne! Gó argót dè dèt apó a mé!! *(Escono lasciando la porta aperta perchè inciampano in Nerina che stava origliando)***

SCENA XII°

Cèco - Bigia - Nerina

Nerina: Buorgiórno Cameràta Impero! Cìào Libera. *(Entra e chiude la porta dietro ai due che sono usciti)* Cón permès...

Bigia: **Ta sé za déter! Che ta ocór ancö... Nerina?**

Nerina: Ma Diò, se ta sé söta.. Bigia...

Bigia: **Mèi söta che tröp brudùza! Se ta ghé bözògn dè argóta, dìzemel an frèsa! Gó dè dàga dè diznà a Cèco... e n'ó miga òja dè scoltà "Radio Söbra"!**

Nerina: *(Con fare da seduttrice)* El stàt ón taà, a piàla ... ó l'èt piàda té, Cèco?

Cèco: Se l'ès piàda mé, ta edarèset i sègn! Se 'nvéce l'ès piàda ón taà...ta troarèset al taà mórt anvelenàt!

Nerina: An trà töcc du... adès m'iv fàda sconfónder! Ma recórde pö gna chèl che ma ucuria...

Bigia: **Steólta ta daró 'n pügnì dè sal..** (*Glie lo prende dalla madia*)

Nerina : Eco Bigia, l'éra pròpia la sal che ülle...

Bigia: **Se ta dàe 'l péer.. ta ucuria 'l péer!! A té ta 'nterèsa sùl chèl che ta pórtet ché có la bóca...e chèl che ta pórtet vià cón dè le orècie!** (*Nerina se ne va offesa, dimenticando il sale. Cèco la segue attentamente, ammirando il prospero posteriore*) **E té, dispitùlega i öcc dè 'ndòs... södenò i ta egnarà föra dèl có, cóme chèi dè le lömàghe! Sét bu a dim cóza la gà léle... dè pö dè mé?** (*Poichè volta le spalle a Cèco, lui mima esageratamente ciò che Nerina possiede in più di Bigia. Poi si ricompone quando Bigia si volta in attesa*)

Cèco: Fà sító té! Quànd che ta èdet Impero ta sömèet 'na ciòsa che cù! Però steólta... ta sa ustinet a cuà 'n gnal! (*Si alza da sofà e va a sedersi a tavola, mentre Bigia porta le scodelle con la minestra e quant'altro serve per il pranzo*) Al và an Ufficio a mezdé...chèl anboscàt dè 'n röfià! (*Incomincia a sorbire la minestra*)

Bigia: **Cèco ... adès ta ma scóltet du münücc apó a mé... nèh?** (*Sedendosi*)

Cèco: Sé sé, dà! Dizlighet! (*Mentre mangia*)

Bigia: **Mé ta conóse apó tröp bé, Cèco: l'è 'nnütìl che ta fàghet al bülo! Té ta ùzet, ta òstiet... ma se ta ghé lasàt che Impero al circolàes ché 'n càza, an fónnd an fónnd, ón pó dè conveniènsa ta ga la troàet apó a té!** (*Cèco inghiotte male e tossisce*) **Ah, càro, stringùlet miga!**

Cèco: E té... spèta dòpo diznàt a di sèrte aznàde!

SCENA XIII°

Cèco - Bigia

Bigia: Arda che 'l sóm töcc du cóme l'è fàt sö, Cèco Bonomèl! A paròle... al dèsa 'l mónnd . Ma, cói fàcc, l'e miga 'n fülmen...! Mé garó cridìt ai giornài... a la ràdio... al Duce.. garó apó zbagliàt. Ma, se l'è gna té, che ta ga sé sèmpèr stàt cóntra, l'è miga che ta gàbet fàt ón gràn ché... se ölóm ardà bé. Dócastà quacì, Cèco, perchè ché sa capés pö neènt! Góm antùren amó: Tedèsch, Fasisti e Partigiàni... e mé ta dizarès dè spetà, dè éder che culùr la ciàpa la sistuasiù... pèr mia fà 'l pàs pö lónch dè la gàmba. Ardet atùren bé, Cèco...

Cèco:e bràa la mé Bigina! Stóm ché a spetà chèl che sücéd! (*Ironico*) Se 'l culùr al tira al négher....ta sàltet föra té....!Se 'nvéce 'l tira al ròs... sàlte föra mé e isé sóm sèmpèr a tàne! Nò, Bigia, nò! Póde miga tiràm andré.. cón töt chèl che gó za fàt!

Bigia: **La nòt dèl Sàbot Sànt?!**

Cèco. E tôte le ótre ólte ... che té ta 'l sè gnach! Mé adès stó miga pö férem! Völarèse apéna turnà 'ndré dè vint àgn...

Bigia **Pèr béer amó 'na ólta l'òjo dèl Podestà! E pó, scùltem bé mé adès, té a mènt chèl che ta dize! Mé ma sa 'l töe miga dèl có... che, la àghe cóme che la àghe, sèrte ròbe i'è mài cambiàde fin dèss... e le cambiarà mài gna dópo! Pèr ezèmpe: Impero... ancö l'è 'l fiöl dèl Podestà. Che crèdet che 'l pòdes véser, domà? Domà 'l searà 'l fiöl dèl Siòr Savòldi! Oltela e pìrlela... la sarà sèmpèr chèla fretàda! Quànd che sa gà dözent piò dè tèra e 'na möcia dè palànche...**

Cèco: E alùra?!

Bigia: **Alùra 'l sarà sèmper ón bèl partìt pèr la tò s.cetà!**

Cèco: Völarèset di... che'n dè 'n domà, dòpo la liberasiù.... i Fasisti i pagarà miga neènt pèr còme i gà rüinàt l'Italia? Pèr l'òjo che gó düzit béer mé? Pèr tôte le manganelàde che gó becàt?

Bigia: **Ma dàì, Cèco! Argü pagarà... ma apène i Geràrchi pö grós , perchè ia conós töcc, e i pö pesègn, i büli dè paés... perchè i cònta neènt. Ma chèi an més, i pö tànc, i starà schìs pèr ón pèer dè àgn.. e dòpo i spuntarà föra amó... e i sarà pès dè adès, perchè i garà it al tèmp dè fà 'na bèla scórta dè ràbia. I cambiarà apó culùr... ma a gratàga bé la crösta... e pó, Cèco, té ta ghé 'l difèt dè èder töt biànch o töt négher...**

Cèco: O töt ròs....

Bigia: **Sé! Ma 'ndè la vìa, 'nvéce, ghé miga 'l biànch dè sà e 'l négher dè là... la vìa l'è fàda dè miér dè sfömadüre dè gris! Té ta dìzet. "Al Fascismo"! Ma gna chèl l'è miga töt màrs...**

Cèco: Chèl che ghé miga mèrda... l'è squàchera!

Bigia: *(Scattando in piedi)* **Càndelöstrega... Cèco!!! Ta sé sèmper ón gràn fi, quànd che ta pàrlet! Alùra, apó a mé... sarèse 'na....**

Cèco: Nò. Té ta sét 'na scorèza! L'udùr le precis... ma ta mànchet dè sostànsa!

Bigia: **Ma và söl furcù alùra... (Si butta sul divano e piange. Cèco tenta di ignorarla e di continuare il pranzo, ma non ci riesce. Si alza la raggiunge, togliendosi di tasca un fazzoletto)**

Cèco: Sö sö, ècia... làsa lé dè scaragnà. Ta 'l sé che só mài stàt bu dè idit a piànzer... *(Tenta di asciugarle gli occhi)* ... dàì móchela... nóm... *(A questo punto avverte...altre motivazioni. Le si accosta e tenta di slacciarle il grembiule)* Bigia... Bigina.... Bigèla...

Bigia: *(Accetta l'abbraccio)* Eee! Ta conóse mé... **"tàja e medéga"! Ma él pusìbol che, dòpo vintidù àgn che sóm spuzàcc, gómes dè tacà béga amó còme du gnàri?**

Cèco: L'è 'l só bèl! L'amùr sènsa baröfa... o 'l sa dèsa o 'l fà la möfa!

Bigia: **Cèrto che 'l nòst, dè möfa, al n' à miga fàt tànta... (Si rasserenata)**

Cèco: Ah pòta! M'è sèmper piazit isé fés... fàt zó le pólver...

Bigia: **Però té a mènt che, a fórsa dè gratà, sa zlìsa la crösta... (Guarda Cèco affettuosa)... se pènsa a töt chèl che góm pasàt ansèma... èh, Cèco... Cèco!! (Lui è riuscito a slacciare il grembiule) Che sét dré a fà? (Gli sfugge e tenta di riassetarsi)**

Cèco: Edet, a sintit parlà dè crösta... m'è gnìt vòja dè tastà 'l formài! *(Va verso il letto, la invita a gesti e inizia a spogliarsi)*

Bigia: **Ma quànd che sa dis..! (Lo guarda, mani ai fianchi. Poi si decide e va a sprangare la porta principale e la finestra. Poi al pubblico) E adès che'l gà majàt e 'l gà biüt...**

Cèco: andó dè chèla bànda che só 'gnìt!*(Saltano sul letto insieme)*

FINE ATTO I°

ATTO II°

SCENA I°

Cèco - Bigia

- Bigia: *(Sta rigovernando e canticchia. Cèco è ancora a letto)...* E le stellette che noi portiamo, son disciplina, son disciplina. E le stellette che noi portiamo... *(Toglie il catenaccio, liberando la porta)* son disciplina di noi soldà. E tu biondina....
- Cèco: ... càtel sö có la mà mansina e fàl balà... tu sei la stella di noi soldà!!
- Bigia: **Spurchignù... bröta bochécia!**
- Cèco: Edet cóme ta sé fàda sö mal, té? Prima ta sa ‘ngózet... e dòpo ta dà fastide... quàzi ta fà schéfe!
- Bigia: **Che bröta ràsa, i òm! Ghiv gnamó capìt che argöne ròbe... i’è bèle dè fà, ma mìga dè parlàn ? Óter sì gròs cóme i piò! Sögötà a ‘ndàga ‘ntùren a sèrti discòrs... l’è ón röenài... l’è tögà via ‘l sö bèl!**
- Cèco: o saràl mìa perchè ótre “catòcie” aràde, erpegàde, spuzàde e straspuzàde... ghiv amò póra dè fà pecàt? A fòrsa dè prèdiche ... va s’è cagiàt al servèl. E isè ... cón pö va piàs... cón pö va rozéga!...

SCENA II°

Bigia - Cèco - Nerina

(Nerina entra di colpo, naturalmente senza bussare)

- Nerina: **Permès!** *(Cèco, sorpreso a letto in mutande, si copre come può)*
- Cèco: L’è éra che ta sét la moér dél padrù dè càza... però ta pödarèset apó ciocà a l’òs, ‘na ólta a l’àn, prima dè ègner dènter....
- Bigia: **Se nó pör ta móret dè la òja dè fàt ‘na cültüra.... sö le “regàlie” dèl mé óm...**
- Cèco: perchè alüra ta ghiet dè rià prima... se ta üliet löstràt i öcc debù!
- Bigia: **Se ta tüiet sö la lènt d’ingrandimènt!**
- Nerina: Chèi lé... i’è afàri òs.cc! A mé, i mestér dè i öter, i ma ‘nteràsa mìga. *(Sghignazzata di Cèco e Bigia)* E ma sa spiéghe gnach... perchè ridiv isé fés! Se pritindiv che ma sa scüze, pèr véser ‘gnida dèter sènsa ciocà... ma sa scüze. Murdidìo... Ulìe mìa copà nüsü... scüzim!
- Bigia: **Pèr stè ólta... ta la perdünem! Ma... ghiet bözògn dè argóta?**
- Nerina: Mé sie ignida apéne a portàv andré la sàl... *(Cambia tono guidando Bigia fino sul proscenio)* ... östa, al sív che ‘l Dutùr al gà töt sö baràca e burati e... *(Con dizione incalzante)* ... stamatina a le dés l’è partìt, cón dè moér, fiöi, stràs e mobilia ansìma a ‘n Camiùs dè “Republichìni”? E che, sö l’òs dèl Vetrenàre, ghè ‘n cartèl che dis: “Sono assente e non so quando torno”? *(Bigia tenta inutilmente di interloquire)* E che Maria mercantèla l’è dè iér che la té saràt an botéga... e che, dèdré dè i védre, sa èd tré valis piéne dè s.ciopà, prònte dè ciapà ‘l vùl có la só padrùna? E che Gioani dè Röza i’è tré dé che ‘l vé pö zó dè la teràsa....

Bigia: **Férmet Nerina! Tira ‘l fiàt che ta stoféghet! Ga n’èt pò dè nöetà?**

Nerina: Che mé sàpe... nò, pèr adès. Ma gó amó dè ‘ndà a fà la spéza.... pèr staséra... (*Passa da trasmittente a ricevente*) ... Pötòst, che ghèrei dè tacà béga Libera e Impero? I’éra za a bòt, an dè l’éra, quànd che só gnìda a tò la sal a mezdé... e, quànd só turnàda föra, i’éra dré amó a scainà.... e i sa buria cóme du cà rabiùs! Mé gó fàt parì dè neènt, só curìda a càza... ma, ‘ndèl rià a la finèstra, ghìa pö nüsü!

Cèco: **Arda che discül ! Isé ta ghé perdìt al secónd tèmp!** (*Percorre tutta Nerina con gli occhi, poi si ferma sul posteriore*) **Pèr fürtüna che ta ghét ón bèl péer dè “zguànze”.... perchè gó l’impresiù che al tò òm ga tóche éder apène chèle... quànd che ‘l vé a càza! Cón töt al tèmp che ta pàset postàda a la finèstra, cól cül déter e i öcc dè föra, dis la eretà Nerina,; quànd che ‘l rià a idit an fàcia ta conósel amó ‘l tò Pierulì?!**

Bigia. Ghét mìga dít che ta m’éret portàt la sal? ‘Ndó éla?

Nerina: (*A mani vuote*) **Eco chèl che ma sìe dezmentegàda: la sal! Vó a tòla dè ulàda!** (*Corre fuori casa mentre Cèco e Bigia ridono*)

Bigia: Ma ghét sintìt che mitragliàda dè paròle? La m’à lasàt gna ‘l tèmp dè bofà... e àrda che, pèr fàm fà sító mé...

Cèco: **Se lé l’è “Medàia d’ór”... té ta sé “Medàia d’arzènt”!** Adès pàrte sübet a laorà ‘ndè l’ört, perchè ma píca le orècie. Chèl tal che gà ‘nventàt al proèrbe: “Òm e ledàm i stà bé a föra “ al ghìa dè ìga....

Bigia: ‘na izina cóme Nerina....

Cèco: ... e ‘na fónna cóme la mé! (*Fa per scendere dal letto e vestirsi*)

Nerina: (*Entra ansante e preoccupatissima*) Ghè dré a rià ‘l Podestà, cativ cóme l’ài! Mé ‘ndó a saràm sö ‘n càza... (*E’ pronta per scappare*)

Bigia: ... e a sfüsürà la finèstra! Tègnemel lé ‘n münüt ... pötòst! (*Nerina esce di corsa ,Bigia spranga l’uscio e torna da Cèco per farlo tornare a letto*)

SCENA III°

Cèco - Bigia - Podestà - 2 Fascisti

(Bigia tira le tendine in modo da nascondere. Vede gli stivali di Ceco e li spinge sotto il letto. Apre la porta mentre il Podestà sta per bussare. Lui si trova con il pugno chiuso, alzato. Stende le dita trasformando il saluto di sinistra nel saluto fascista)

Bigia: Siòr Podestà... buon giorno! Cameràta Savoldi, che bèla ‘mprüizàda! Comöt dè chèle bände ché? Al sa àrde mìga ‘ntüren, nèh! Gó töt amó pèr ària... nóter sóm zènt poarina... ma góm amparàt a contentàs. Al stàghe mia sö l’ös, al sa còmode... (*Il Podestà avanza e dietro di lui appaiono i due fascisti*)...vignì dènter apó oàlter! Ulìv béer ón bicér dè vù?

Podestà: **Cóme ta garé capit, Bigia, so mìga ché ‘n vizita dè cortezia... e, a di la eretà, gó gna ‘n pél dè sét! Gó la fèl che ma dà ché... (Segna la gola) ... e ma à zó neènt. Ma. a propòzit dè béer... andó él Cèco? Fòrse a lü, ‘na biùda, la ga farès pö bé che a mé...**

Bigia: An dè chèl momènt ché... l’è föra. Searès gna dìga ‘ndóe, de precis. Al sà cóme l’è, siòr Podestà... Cèco l’è giü che và e vé, quàndo e ‘ndó che ‘l n’ à òja...

Podestà: **Al só, ‘l só. Cèco l’è cóme ‘na pizola! Al gira ‘n sö e n’ zó... e l’è sèmpèr andó ‘l gà mia dè éser! Scometarèse che adès l’è dré a córer, treèrs a teré, pèr andàga ‘n cóntra a chèi dizgrasiàcc... dè putanér... dèi Partigiàni, chèi che garès dè rià da la Valtrómpia!! Ma mé, prìm dè caàmela, ölarès sentàm zó amó ‘na ólta... cón dè Cèco ‘n bànda e ón bèl butigliù denàcc: lü a bèer ... e mé a rider!!**

Bigia: Ma perchè ölarèsel fa bèer apéne Cèco?
Podestà: Néent, néent Bigia. I'è ròbe nòste. *(Insinuante)* Cèrto che 'l tò òm, anvéce dè scavrezà dré a le rie, al garès dè stà stà dè pö a càza sò, có la sò fónna...che l'è amó 'na bèla fónna... e miga trascüràla pèr curìga dré a la "Rezistènsa"! *(Indica il letto)* La "Rezistènsa" ... bözògna ìghela là 'nsima! Mé la tratarèse 'ndè 'n ótra fòza, 'na fonnasìna cóme té... *(Va vicino a Bigia)* ... mé ta trascürarèse miga cóme ta trascüra Cèco... *(Tenta di abbracciarla)*

Bigia: Che ga é 'n mènt adès, siòr Podestà? Al vàrde che se rìa Cèco...

SCENA IV°

Cèco - Bigia - Podestà - 2 Fascisti

(Si spalanca la tendina del letto e appare Cèco, arrabbiatissimo)

Cèco: Cèco l'è riàt adès!
Podestà: *(Estrae la pistola)* Arda 'ndó l'ìa! L'eròe antifasista... zguarnàt an dè 'l lét! Che fàet lé?
Cèco: Sie dré a "trascürà" la mé fónna... e té và 'ndré! Stàga dè lóns 'na stànga dè carèt, se nò...
Podestà: *(Minacciando con la pistola)* Se nò... ?
Cèco: Và a belàze cón chèla laùra lé, che l'è miga 'na pèna dè óch! A mé i m'à dèt... che 'n mà a 'n macù... la pöl fà dèi roèrs!
Podestà: Sérca dè casàt sò le bràghe pötòst... e vé ché dè mé, a sentàt zó. Nóter du góm dè sistemà 'na quistiù tra òm e òm!
Cèco: *(Indicando i tre)* Mé ède tré zmargài có le bràghe... e l'ünich òm che ghè ché.. l'è 'n mödànde! Té pó... ta saré miga 'n Tabernàcol... pèr viga bözògn dè 'n candelér pèr bànda?! *(Si mette i calzoni aiutato da Bigia che, a gesti, gli raccomanda la calma)*
Podestà: Möetela, dà! Al sa fa ötà dè la fónna a mèter le bràghe!
Bigia: Sé! A Cèco ma piàs mitìghele.. e ma piàs apó caàghele! Gàl capìt? *(Finita la vestizione con gilet e fazzoletto da collo bianco, Cèco di dirige al tavolo, mentre Bigia sistema il letto, attentissima)*
Cèco: E alùra, siòr Podestà?! Gó sintit che 'l gà oja dè biin ón bicér cón dè mé... *(Bigia si volta e tenta di sviare il discorso)*
Bigia: Góm östa ón fiäsch dè "Clinto" che l'è 'n rozòlio! Se i la tàsta ontéra, andó a töl zó sübit...
Podestà: L'è miga 'l momènt dèl Clinto, adès. Ga öl argót dè pö sostansiùs... dè pö spès, che 'l fàghe ón söl an pànsa! Argót che a biil té.. al ma fà bé a mé! Ta 'l sé, éra Cèco, che la zènt la ciciàra...
Cèco: L'è l'ünich deertimènt che ghì lasàt! E isé... i fà 'n pó dè fòm.
Podestà: Nó! Steólta ma sömea própe che sóta 'l fòm ... ga sàpe apó 'l róst! Gó sintit che, a càza dè Cèco Bonomèl, ghè ón butigliù particulàr, che ghè scriit, sò l'etichèta, al mé nòm.. e 'l mé cognòm!
Cèco: E alùra?
Podestà: E alùra ghè 'gnit al momènt dè tiràl sò!
Bigia: Ma 'l làse pèrder,siòr Savoldi! Andó a töl mé...ón fiäsch dè chèl che mèreta...e té, Cèco, che fèt? Dizet neènt, Cèco...!?
Cèco: Che gó dè dèt? Ghét gnamó capìt cóza 'l völ? Và a töghe! L'è dè là.

SCENA V°

Cèco - Bigia - Podestà - 2 Fascisti

(Bigia si rifiuta di muoversi e affronta il Podestà con fermezza)

Bigia: **Mé gó capit töt... e l'è pròpe pèr chèl che ma möe miga... se nó gó parlàt cól Podestà!** *(Gli si avvicina)* **Siòr Savoldi. Mé n'ó sintit dè tôte, söl sò cönt, an dè i ültem témp. Però gó mài vülit cridiga. L'è 'mpusìbol che, giü che gó cunusìt dè s.cèt... e che l'éra ón gràn brào s.cèt , al sàpe deentàt pö cativ dèl Diàol, töt an dè 'na ólta. Nóter sóm vignicc sö 'nsèma... ma sa recórde quànd che 'l zögàa al "Fóbal" e nótre s.cète vigniem a la partida apéne pèr vidìl lü...! Mé sie chèla che uzàa dè pö... e dòpo, al Sàbot, sa ricórdel Doàrdo, che a la Fèste dè la Càza dèl Fàscio, al vignìa sèmper a fàm balà?**

Podestà: Ma ricórde a pèr tròp! E, a pensàga dré, l'è apó pèr chèl che só 'gnit ché, prima dè pàrter! L'éra apéne quànd balàem... che püdie tocàt. Ma dòpo, quànd fàe pèr strinzìt sènsa müzica... ghè mài stàt neènt dè fà... e ta sé 'ndàda a spuzà chèl balaöster lé!!!

Cèco: **Tè, "Ciüciasétoi"! Se Bigia la m'á ülit mé... l'è sègn che té, pié dè sòlcc, ta siet pö lòfe dè mé... cón dè gna ü! E la ta brüza amó adès!**

Podestà: La ma brüza, sé! Ma él miga có l'òjo... che sa cüra le scotadüre? E dóca: té ta 'l béet... e mé guarése!

Cèco: **Và a töl, Bigia... fómel mìa spazemà!**

Bigia: Edoàrdo, pèr piàzèr... al ga pènsè sùra. Che gál dè guadegnàga a fà 'na róba isé? Cómè faràl a fàs perdonà se, a l'ültem münüt, cón dè i Partigiàni za quàzi 'n paés... l'è dré amó a fà cateérie?!

Podestà: **Se chèsta la gà dè éser l'última òja che ma scödése... la ma darà amó pö tanta sudisfasiù! Dè ché a dés münücc, partóm pèr Milà e, pèr séra, sóm bèle 'n Zvisera, a béer al "sorbèto" söl làch dè Lugano!!**

Bigia: *(Grida)* Ma la capésel che Cèco 'l gà squànt'agn sunàcc?!? L'ótra ólta al m'éra stàt mal quindes dé filàcc...se 'l ga fà bèer l'òjo adès, al ma la cópa! Völel pàrter cón 'n mórt an pö sö la costiènsa?

Cèco: **Và a tö l'òjo, Bigia! Ricórdet che, gna mé gna té, sóm mài mès.cc an zönöcc deànti a nüsü!**

Podestà: Ardì che ma fi nesöna compasiù! Só sèmper stàt vüs a ènsèr mé... e chèle póche ólte che gó perdìt... i ma l'á pagàda có i Interès! Che ma 'n fréga, a mé, dè salvà la pèl pèr fenéser an prizù e cóna pö neènt?! Preferèse mörer che scampà cómè 'na pègora!! Se adès, an dè l'andà föra dè ché, ghès dè riàm 'na pistolàda 'ndè 'l servèl... al sarès sèmper mèi che crepà dè cagòt!

(Bigia non si vuol dare per vinta. Afferra una mano al Podestà, gli si aggrappa come per fermare il destino)

Bigia: **Al ma fàghe 'na gràsia, siòr Savoldi... (Il Podestà tentenna) Alùra?**

Cèco: *(Deciso)* Alùra ta 'ndè a tö 'l butigliù dè l'òjo... e té a mènt dè tö sö apó 'l tortaröl, che ta faré 'na stràda dè méno!!! *(Bigia si dirige lenta verso lo stanzino, indugia, poi esce)*

Podestà: **Isé ta ma piàzet Cèco. Bèl quét, pacifech...**

Cèco: Sèmper pö pacifech dè té! Mé 'ndó miga 'n gir... cón du candeler an bànda... e 'n "redàbol" an mà! Però... se ta ghé póra dè mé...

Podestà: *(Ripone la pistola)* **Mé gó póra dè nüsü! E té, sércà dè miga fàtela adès prima dèl tép! Ga i'èt amó söte le mödànde?**

SCENA VI°

Cèco - Bigia - Podestà - 2 Fascisti

- Cèco:** Se ta öt... ta le regàle! Chisà cóme le starès bé...sö la tò fàcia dè cül! *(Rientra Bigia con un bottiglione verde scuro da due litri che porta un'etichetta bianca con la scritta: EDOARDO SAVOLDI e un imbuto di ferro: La donna cerca di fare dei segnali a Cèco, in modo da non essere scoperta, indicando lo stanzino. Cèco non la guarda)*
- Podestà:** Adès fà 'l brào...e tö zò la tò bèla pürghitina...
- Cèco:** Ma dispiàs apéne che steólta ta tré dè mal al mé...dè òjo!
- Podestà:** L'èret mìa mèst vià pèr fàm ón regàl?! Se ghè sö 'l mé nòm... L'è mé. E mé 'l dòpre cóme n'ó òja! *(Affida il bottiglione ad uno dei suoi accoliti, che lo apre e glielo rende. Il Podestà lo esamina)* "EDOARDO SAVOLDI"...l'è 'n pó che ta ga l'è vià...
- Cèco:** Vìnt àgn dè stagionadüra...
- Podestà:** Mèi pèr tè... ta bearé dè chèl bu! Sét a sègn?
- Cèco:** *(Prende l'imbuto e va a sedersi bene in vista)* Möómesela! Fóm chèl che ghè dè fà... *(Bigia vuol fargli capire che può bere tranquillo ma Cèco non afferra)* ... e té, stà quacina! Mé gó dè béer l'òjo... e lé la sa la fà adòs! *(Bigia è indispettita, ma continua a mandargli dei segnali di calma. Cèco si porta alla bocca l'imbuto. Il Podestà gli sta dietro, col bottiglione in mano. Comincia a versare lento. Il liquido è rosso-marrone e può sembrare olio di ricino)*
- Podestà:** Arda che bèl culür... al sòmèa 'l mé Bardulì! *(Cèco beve e si rendo conto che è proprio vino. Capisce il senso dei messaggi di Bigia e interrompe la bevuta)*
- Cèco:** Nèh! 'Ndómea a belàze! Siv drè a pürgam... o a stofegàm?! *(Asciuga la bocca col fazzoletto, annuisce a Bigia)* Oh, là! Secónda riprèza! *(Bigia mima un tremito improvviso e indica Cèco, per fargli capire che è lui a dover tremare per distrarre i fascisti. Cèco annuisce. Si rimette l'imbuto in bocca e il Podestà ricomincia a versare. Di colpo Cèco si irrigidisce, poi trema)*
- Podestà:** Che ghét adès? Stà quét, lazarù! *(Ai camerati)* Tignìmel férem lüche... che 'l bèl al vé adès!*(I Fascisti depongono le armi e vanno in aiuto al Podestà per bloccare Cèco)*
- Bigia:** *(Fulminea,dà un calcio al fucile,allontanandolo,afferra l'altro e lo punta)Vé föra,Tóne!*

SCENA VII°

Cèco - Bigia - Podestà - 2 Fascisti -Tóne Meghèt

- Tóne:** *(Irrompe,col mitra puntato.Cèco fa cadere la pistola al Podestà)* Sói riàt, a ùra, Cèco?
- Cèco:** Tóne Meghèt!
- Tóne:** Prezènte! Cóme àla... stét bé?
- Cèco:** Mèi dè prima... dè sücür! *(A Bigia)* Pòsta zó chèl canù... e và 'ndè l'éra a tö la córda dèl destènder... e apó 'n tòch dè fil dè fèr: chèl al dopròm pèr al Podestà... che 'l gà la pèl delicàda! *(Bigia esce in cortile)* Óter du! *(Ai fascisti)* Bütiv zó có la pànsa a tèra!
(Ubbidisco) Al siòr Savoldi, 'nvéce, 'l fóm sentà zó còmod, perchè le "Autorità" le à sèmpèr tratàde cón rispèt! *(Gli offre la sedia. Rientra Bigia, con corde e fil di ferro. Cèco e Tóne legano i loro prigionieri. Tóne è malandato, Cèco lo consola)*
Ta ghè la ghégna dè giü che majarès 'na àca dè per sò cönt! Pórta pasiènsa sìch münücc Tóne! Prima fóm béer lürche... e dòpo majóm nòter!

Tóne: Ah...Cèco, che bröte róbe che gö ést! An du àgn só ‘nveciàt dè dés. Iér séra sie a Izé. Gó caminàt töta nòt pèr rià ché prim dèl ciàr!

Cèco: Dè per tò cönt?

Tóne: Ma nò! Anfina a la provinciàl... saróm stàcc an setànta. Però, a le sìch i gà urdinàt dè fermàs e spetà chèi che ghìa dè rià de Brèsa e da Gardù. Mé ‘nvéce gó domandàt dè lasàm vègner ché dè pèr mé...a stüdià la situasiù ‘n paés. Ma só fermàt gna a fà ‘na pisàda... ghie tròp tànta òja dè éder la mé Mèla... la tór ... la piàsa... e tò fiöla! A le sèt sie ‘n piàsa. Gó löciàt andó che ghie dè löcià... só curit andré dè corsa a diga che l’ària l’éra nèta... e, prima dè le öndes, sie za ché amó ‘na ólta.... anmaciàt an dè’l tò finil!

SCENA VIII°

Detti

Cèco: E comöt ta sè mia ‘gnit dènter sübit?

Tóne: Pòta... sie dré mé... quànd che gö ést Libera ègner föra dè càza... sie bèle leàt an pé pèr ciamàla. Pèr fürtüna che l’emusiù la m’à strosàt la us... perchè dedrè ghéra chèl ansiminit dè Impero! Isé i m’a mìga sintit e i s’è ambiàcc a tacà béga. Dòpo dè ‘n pó, Libera la gà mulàt ‘na zbiösa söl müs.... e l’è partida dè còrsa ‘n paés. Impero ‘l gà zgurlit al saatù e ‘l ghè ‘ndàt dré...ma Libera l’ia za ‘n piàsa e la s’è ‘nfilàsada ‘ndè ‘l purtù dèl Prét. L’ansiminit alùra ‘l gà scantunàt e mé só saltàt zó dal finil pèr vègner ché. Gó fàt pèr dèrver la pórtà... ma ghìa sö ‘l cadenàs. Alùra gó giràt dedré, an dèl bröl. Gó troàt al stansi deèrt, só ‘gnit déter... e gó postàt l’orècia... (*Indica la porticina del ripostiglio*) ... a chèla purtilina lé...

Cèco: e quànt ga sèt astàt... sö la purtilina?

Tóne: Asé dè capì che l’éra mia ‘l momènt dè distürbà. Ma só tiràt andré a belàze e ma só sentàt zó söi sàch a pensàga sùra. Se turnàe föra dè là... püdià ‘ncapàm i fasisti. Dè ché... ga siev vóter du...a....

Bigia: Beàta Vèrgine...che argògna...

Tóne: Alùra gó decidit dè spetà... che finiev la discusiù... pèr vègner dènter dòpo. Ma só deslosàt i scarpù, ma só cumudàt bé söi sàch...ansóma. ón pó perchè sie stràch copàt... ón pó ‘l “Gnìo Gnào” dèla òsta letéra che ma ninàa... ma só ‘ndormentàt cóme ‘n sòch!

Bigia: Però, quànd che só ignida dè là mé... ta siet desedàt e cóme! Ma só troàda la càna dèl “mìtra” ‘n dè ‘l lù!

Tóne: L’è stàt al Podestà, a desedàm. I fasisti i gà töcc chèl tumber dè us. Prim che la ries a le orècie... ta la sèntet an dè i bödèi! (*Si siede e vede il bottiglione. Lo indica*) Alùra l’è éra che ta l’iet preparàt an dè ‘l Vintisich! Che spètet a ufrighel, al Podestà? Ta ga n’aré ansàt ón bris... nò?

Cèco: (*Ridendo, a Bigia*) Andó él chél giöst, Bigia? Chèl dè l’òjo...?!

Bigia: L’ó mèst lé, ‘ndè ‘l bofé, ‘ncö a ‘n bòt. An dè ‘l sènter che riàa i Partigiàni... gó pensàt che forse ‘l püdià ucurit... (*Sguardi contrastanti di Cèco e del Podestà a Bigia*)

Cèco: Ma alùra... perchè sèt andàda ‘ndè ‘l stansi?

Bigia: L’o ris.ciàda! M’è ‘gnit an mènt che ghéra lé ‘n butigliù cón sö la sò etichèta... e gó speràt dè fàla frànca! Mal che l’andàes... guadegnàem ón pó dè tèmp! Quànd pó gö ést Tóne... l’è stàt cóme se ghèst vést ón àngel del Signür!

SCENA IX°

Detti

- Cèco:** Arda té... la mé Bigina! Ghèt capìt, Tóne? Al butigliù dè l'òjo l'è amó "Vérgine"!!!
Perchè chèsto... *(Lo mostra al Podestà)* ... l'è éra che ghè sö "EDOARDO SAVOLDI", ma se ta àrdet bé ... la scritüra l'è la tò, ó àzen dè natüra! Chèsto l'è miga òjo dè ricino, o dè màchina... chèsto l'è 'l"Bardulì" speciàl dè la tò éгна söl Gàrda... chè che ta ghé sèmpèr tignit pèr chèi pòrch dèi tò "Cameràti"...pèr al Dutür, al Vetrenàre... al Prét... e, sènsa sail, apó per Cèco Bomomèl!
- Podestà:** **Isé... ta sét apó 'n làder dè cantìne!!!**
- Cèco:** Mé? Mài vést la tò cantina! L'éra tò fiöl... che quànd che 'l vulìa zmuruzà cón Libera...al riàa ché cón dè 'n butigliù pèr mé!
- Tóne:** *(Risentito)* **Ansóma... pèr amùr dèi gnòch al lecàa la bazgia... e tè ta ga lasàet lecà!!!**
- Cèco:** Sé!... Cól cül! Mé, al vi 'l ciapàe... ma apéne che 'l riàa a tiràla 'ndè 'n maciù... andàe fòra cól s.ciòp e fàe parì dè 'ndà a càcia! Tòte le ólte... al fàe leà còme 'na zguàina!
- Tóne:** **E Libera... diziela neènt?**
- Cèco:** **Che ghiela dè di? 'Na ólta gó ciapàt ón zgalbisù... e só miga riàt sübit sübit. Béh... gó troàt Impero cón dè 'n öcc négher... e Libera gnèca còme l'ài, perchè 'l ghià pròat a mitiga le mà adòs!**
- Podestà:** Ansóma... l'éra töt ón zögatì... ón tiràl pèr al cül!
- Cèco:** **Töt àlter! L'ìa 'na maniéra apó a chèla dè fà la Rezistènsa... e dè béeer a le tò spàle!**
- Podestà:** Bròta carògna màrsa! Ghie rizù mé... dè dàt zó l'òjo ! Ancö, quànd che'l m'è riàt a càza, có i àer zgionf... e có le làgreme ai öcc... gó züràt che l'arèsev scöntàda! Préga'l tò Diò, Bonomèl....
- Cèco:** **Préghel té, pötòst, che ta ga crèdet ma ta ga dé mài scölt! Quànt a tò fiöl pó...che bèl caràter dü, dè fasista, che'l gà *(Imita)* : "Bubà...!"Na s.citìna catia la m' à fàt mìmi..."**

SCENA X°

Detti

- Podestà:** Siv stàcc bu apéne dè sfrötàl e dè fal pasà de sémo... té e chèla dizgrasiàda dè tò fiöla!
- Tóne:** *(Estrae un coltello, si alza e va a minacciare il Podestà)* **Àrda còme ta fé a bofà... södenò ta dèrve ón büzilì chisé... *(Alla gola)* ... e ga scürte la stràda a l'òjo! *(Pausa)* Déi, Cèco, 'ndó él al butigliù? Dómega dré... che isé ga stopóm la bóca...**
- Cèco:** .. e ga dervóm al cül! *(Va alla credenza e prende il bottiglione)* Ardel ché: "EDOARDO SAVOLDI 12-07-25". Al gà östa quàzi vint àgn!! *(Dall'esterno giungono fucilate, crepitare di mitragliatrici e poi il suono di campane a festa)*
- Bigia:** **Madóna Sànta.. che sücéd adès? *(Corre alla porta ed esce, seguita da Tóne. Cèco rimane coi prigionieri)***
- Cèco:** Müiv miga... perchè chèsto l'è 'n momènt che 'n capéta giü 'n dè 'n sècol! Pròpria adès ghé sparit le òste régole... e ghé gnamó riàt le nòste! Ché dènter... al tép al s'è fermàt. Miér dè àgn dè stória.... dè "civiltà" dè regolamènc... pùffff... i ghè pö. Ché dènter ghè miga dèi òm! Ghè trè furnighe strimide... e ga só mé, che pöde leà 'l pè e schisàle quànd che n'ó òja!!!
- Podestà:** **Schisele alùra! Tira 'l grilèt...e fómela finìda!**

Cèco: Ta züre che ‘l mé dit al fà ‘na gràn fadìga a stà férem! (*Momento di estrema tensione*) ...Eco, l’è pasàda. Póde mìga dèrver ‘na pàgina nòa...bèla...giösta...e ‘mpientàga sö sübit ‘na màcia schifùza! Nò, al tìre mìga ‘l grilèt, ta ‘l fó mìga al piazzér... (*D’improvviso furioso*) ...Ma ‘na biida dè òjo ta ghé dè fàla! Chèla ta la perdùne gna a mörer!!! (*Afferra il bottiglione*)

Podestà: **Só prònt a biil fina a l’öltema gósa!! L’è ‘l castig...pèr viga mèst al món d’ón vérem cóme mé fiöl!!!** (*Toglie a Cèco il bottiglione per bere da solo: Bigia entra correndo, in lacrime. Abbraccia Cèco.*)

Bigia: **Cèco...Cèco...**

Cèco: Che ghét adès,bèla? Se ta öt che ta trascüre amó ‘na ólta...L’è mèi che spetóme staséra...

Bigia: (*Più calma*) **L’è finida...Cèco, l’è finida... la guèra l’e finida!!!** (*Bigia torna a piangere.Cèco la tiene abbracciata finchè non vede che è tornata in sè.Lui si dirige alla credenza e indossa un foulard rosso al posto del solito. Poi consegna la pistola a Bigia*)

SCENA XI°

Cèco - Bigia - Podestà - Tóne - Angilì - Libera - Fascisti - Partigiani

Cèco: Dàga ‘n öciàda a lürche! (*Corre alla porta.Guarda verso la strada*) Tóne!...Andó él andàt chèl sacramènt là? (*Si rivolge a Bigia*) Isé...ma tóca stà ché cól cör sö l’àspara...e só mia cóza fà (*Esce ancora*) Tóne!!! (*Rumore di passi in corsa: Arriva Tóne. Rientrano*) E alùra?

Tóne: **I’è ché! I mé compàgn...i’è riacc. I gà circondàt al Cümü... le Scòle e la Cazèrma. I gà sparàt an ària e, chèi dè la “Milisia”, i’è ignicc föra có le mà leàde! Gna ‘n ferit, Cèco!** (*Si apre la porta e appare Libera*) **Ma ricordàe gna pö...cóme ta sé bèla!** (*Lei va a baciare Tóne sulla guancia, in modo molto formale*)

Cèco: Ma dize...al salüdet isé Tóne...dòpo du àgn?!

Libera: (*Rivolta a Cèco*) **Bubà. Ghè föra ‘l Responsàbil dèl Comitato dè Liberasiù che ‘l vöi parlàv ansèma.** (*Fa sedere Tóne vicino a lei sul divano e gli parla*)

Cèco: (*Correndo ad aprire la porta*) Avànti...avànti! I’è vint àgn che va spète! Vignì dènter che gó dè la “mèrce frèscà” dè consegnàv! (*Entrano due partigiani e Angilì Regosini*)

Angilì: **Al stàghe bé, Cèco. Gàl sintit la notisia? L’è, pròpe finida!** (*Cèco lo ignora*)

Cèco: (*Ai Partigiani*) Chi él, dè óter du, al Resonsàbil dèl CI ELLE ENNE ?

I° Part.: (*Indicando Angilì*) **L’è lü, Angilì Regosini!**

Cèco: (*Incredulo,irritato*) Ma ...va sömèel al momènt dè schersà? Angilì “Caghèta”... càpo dèl CI ELLE ENNE ? Giü che ‘l gà pasàt tóta la guèra a tirà le campàne, a sèrver Mèsa...e a röffianàs cói fasisti?! An dè ‘l nòst paés ...i ünich du zöenòcc che ga mìga fàt al soldàt...o ‘l partgiàno...al siv chi i’è? Al fiöl dèl Podestà e lüche! (*Afferra Angilì*) E té...ta ghét fàt la Rezistènsa! Andó l’ét fàda? Sóta la tònega dè tò zìo Prèt...o sóta ‘l pórtech dèl Dutùr? O ‘ndè ‘l giardi dèl Podestà, a majà costàde e türte...antàt che la zènt la sa ‘zgiönfàa dè sigola e pà négher? Té ta siet bu apéne dè dàga ‘n mà ‘l zbrufi a tò zìo...quànd che ‘l binidìa i Gagliardèti dèi fasisti! Che dé él ancö? (*Guarda il calendario*) Eco: té ta sé ón Partigiàno dèl Vintisich Aprìl! (*Lo scrolla fino a che i partigiani non glielo tolgono di mano. Poi uno di questi leva di tasca una busta*)

II° Part.: **Fà mìga isé, compàgn Bonomèl! I ùrdegn i’è ùrdegn. Lès ché!** (*Gli da in mano la busta: Cèco la apre e legge il contenuto*)

Cèco: "...C.L.N. Alta Italia...brigata Tita Secchi...la nomina a Reggente temporaneo...Angelo Regosini"!!! (*Butta il foglio sul tavolo e vi si appoggia, amareggiato e confuso*)

Angili: Lü 'l gà dè sai...che mé só sèmpèr stàt an comunicasiù cón dè la "Rezistènsa"! **Garó mandàt e risiit dè pö dè trezènt "messaggi"....**

Cèco: Chèsto 'l gà fàt al partigiàno pèr "Corispondènsa"! (*Si raddrizza*) Ma...alùra...chèi che ghè 'ndàt an montàgna...che gà patit la fam e 'l zél...chèi còme Tóne, che i gà vint àgn e i sòmèa spaentapàser, visticc dè stràs...cò le scàrpe bûze...chèi che gà durmìt an dè le bàite...sóta l'acqua, 'n mèa a la nèv...chèi che gà majàt polenta e ràbia...chèi che gà fermàt i càrarmàcc còi s.ciopp e le rànze...che ghè mórt pèr cambià l'Italia...l'ài fàt pèr chì? Pèr té? (*Affranto*) Sarèset té ...l'Italia dé domà?!?!

Angili: **Al mé Partit e 'l Comando partigiano i m' à nòmenàt "Reggente" ...e mé faró 'l mé doér!** (*Ai due partigiani*) **Chèi du lé...purtii sübit an Cümü, còi óter prizonèr.** (*I partigiani partono coi fascisti*) **Quànt al siòr Savoldi...al vé sö cón mé, dòpo.** (*Tóne commenta amaramente*)

Tóne: **Al "Siòr Savoldi"...ghèt capit?!** (*Cèco insorge, estrae la pistola e minaccia Angili puntandogliela sotto il naso*)

Cèco: **Nò èh! Chèl dizgrasiàt lé al la scònta adès, fin che só a ùra...e té ta 'l pórtet an nösölöch! Próa a fàl andà föra dè chèl ös lé...e va sténche töcc du! Ta còpe...ghèt capit che ta còpe?!?!**

Bigia: Pèr l'amùr dè Diò, Cèco...! (*Libera va a pararsi tra Cèco e Angili*)

Libera: **Firmiv, bubà! Mitì zó la pistóla! Mitìla zó...o se nò dimela ché... (*Tende la mano*) Sà! (*Cèco non si lascia disarmare*) Pèr copà Angili...ghì dè copàm apó a mé...perchè, dè ia, va la perdunarèse pö! (*Pausa*) Angili pèr mé ...l'è töt...e mé völe 'ndà 'ndò che 'l và lü. Andó üliv mandàm, bubà?(*Tende ancora la mano. Cèco lascia la pistola e siede, svuotato. Bigia gli mette la mano sulla spalla*) Scüzim, bubà...ma sirchì apó dè capim! A Tóne ga l'ó apéne dit...e lü 'l sa n'è fàt 'na rizù L'è dè pö dè ón àn che ga öi bé a Angili e che lü 'l ma 'n vól a mé! Ma ga l'óm sèmpèr scundit a töcc e isè, al ciàr...ma sa fàe éder an gir cón dè Impero...e, al scür...**

Cèco: Fàev la "Rezistènsa"... 'n Sacristia!

SCENA XIII°

Cèco - Bigia - Tóne - Libera - Angili

(*Cèco, attonito, si versa da bere. Fissa il bicchiere senza vederlo*)

Angili: **Ga züre, Cèco, che se 'l ma darà sò fiöla, al garà mài dè pintisen!!! Cón dè mé...Santina la garà 'n' ezistènsa sücùra...la garà pö neènt, dè pensà!**

Cèco: Ta crède! Giöna che sa 'nnamùra dè té...o che la pènsa neènt... o che la pènsa tröp fés!!!

Angili: **Al dize chèl che 'l vól...però l'è miga 'l momènt dè perdìs an dè le zmelegözie. Ghè ròbe pö gròse dè mèter a pòst! E 'l stàghe sücür che decidaró pèr al mèi. Chèi che gà zbagliàt...i pagarà töcc a pàrter dèl Podestà. Però ga faróm ón pròces "regolare"! Bözògna mià vendicàs...bözògna fà Giustisia!**

Cèco: Magàre la òsta,dè giustisia! (*Imitando*) : "Tré Pater Ave Gloria...e fàl miga pö, nèh..."! Ma sa 'mmàgine za che GIURIA ta metaré 'nsèma!

Libera: **Fidiv dè lü, bubà. Edariv che Angili l'andrisarà föra la situaciù, al sarà bu dè mèter töt al sò pòst!**

Cèco Che garèsei dè fà, adès? Brasàv sö...e dàv la mé benedisiù? Töt chèl che m'ì fàt casà zó 'n mez'ùra....ma lasiv al tép pèr digeril....o üliv che ma ègne ón cólp e fà 'n òbet...pötòst che 'n Fidansamènt? *(Pausa)* Però...che maraèa che l'è mé fiöla!: La gà fàt "Pràtica" cón Tóne...la gà fàt "Teoria" cón dè Impero...e, cón dè Angili, la ciàpa la "Patente"!

Bigia: **Cèco...pèr piazér...só, dàì...**

Cèco: Mùchela! *(A Libera)* Pèr mé, s.cèta, ta sé dré a zbaglià sö töt! Té ta garèset màì dè spuzàt! Ta sé mìga fàda pèr i "tòci"...ta ède mìga a la màchina dèl cùzer, ma 'nsìma a 'n Calcastràde...che schìsa...che frantöma...che spiàna zó töt! Dàt a la Pulitica, Libera, che se la à aànti cóme l'ó ésta pàrter ancö...la sarà pà pèr i tò dènc! Se ta ghèset dè 'mparà a 'ndà a dèstra, al centro...a sinistra...a secónda dè cóme tira 'l vènt...e dè döprà bé 'l Calcastràde...té, che ta sé sènsa ànema ma piéna dè fidech...chisà che carierà ta farèset! *(Libera e Angili vorrebbero controbattere, ma vengono anticipati da Bigia che si impone con la sua autorità, obbligandoli al silenzio)*

SCENA XIV°

Detti - Impero

Bigia: A tò fiöla ga pensaróm domà! La ma sömea grànda asé pèr zbaglià dè pèr sò cönt! E pó...só stöfa dè danàm pèr chi sa 'nencórs gnàch!!! A fórsa dè preocupàm dèi sentimènc dè i óter...só riàda al pàs dè trascürà i mé, dè sentimènc! Cèco! Ga n'ó pö dè fète dè salàm söi öcc. Adès gó 'm mènt 'na ròba sùla: al stremése e la disperasiù...che gó pröat quànd che 'l Podestà 'l gà nömenàt l'òjo dè ricino! Ma sö rindida cönt che le nòste idée diferènte...le nòste béghe, i'éra pröpe peciotàde dè neènt, an confrónt dèl pericòl che ta curiet! Gö sintit 'na cortelàda al cór che cridiè dè crepà! *(Pausa)* I zùegn...völei fà la sò stràda? Che i la fàghe! Ma la nòsta dè stràda...éla za finida?! Nò, Cèco! Ga n'óm denàcc amó 'n bèl tòch apó a nóter...e góm dè fàla 'nsèma: tötta dólsa, drità, sènsa ràte, sènsa sapèi....e sènsa cürve strète! *(Cèco le prende la mano e se la porta al volto)*

Cèco: *(A Tóne)* E té Tóne...ghét neènt dè dì, dòpo chèl che ta ghé pasàt...e chèl che ta ghé risiit?... Ó sét Tóne dèl töt?!

Tóne: Searèse pròpia mìga cóza dì! O, fórsa, che l'è mìga asé ìga la somésa bùna pèr regòer bé, "Chi 'nsórna sö la préda...dè formét al na ed mìga!"...Arda, Cèco, an dè chèl momènt ché...n' ó asè dè éser viv! E a pensàga sùra...l'è mèi che tò fiöla al sa la töes Angili. Se l'è éra che Dio 'l ia fà e pó 'l ia péera...lur du i'è condanàcc a stà 'nsèma pèr fórsa! *(Pausa)* Ma sé, alà. Adès l'è ùra che àghe a càza mé...e fórsa l'ia mèi che ga 'ndàes sübit...pötòst dè córer fin ché, a fam vègner al mal dè cör! *(Stringe la mano a Cèco)* Va salüde töcc. *(Si dirige verso la porta ma Bigia gli si para davanti)*

Bigia: Férmet, Tóne. Ta làse mìga 'ndà vià dè ché...se nò ta sé quetàt ón bris! Ta ölaré mìga rià deànti a tò màder consàt isé, có i öcc föra dèl có, éra? Dòpo du àgn che ta sé vià, i sarà mìga dés münücc...che fà la diferènsa! *(Lo prende per un braccio)* Fàm ón piazér, sèntet zó e sérca dè calmàt, antàt... *(Viene interrotta da un breve bussare. Va ad aprire e compare Impero con uno dei soliti bottiglioni di vino)*

Podestà: *(Nel vederlo)* Fiöl dè 'n cà!!!!

Cèco: Le üniche paròle giöste che ta ghé dèt ancö! *(Impero vuol scappare)*

Impero: Gö l'impresiù dè éser riàt an dè 'n bröt momènt... *(Bigia gli prende il bottiglione)*

SCENA XV°

Detti - Nerina

- Bigia:** ...e ‘nvéce t’ à mandàt al Signùr, al momènt giöst! Ghére póra dè ìga mia dè vi asé pèr töcc...e té...e té ta ghé fàt al mèracol! *(Va al tavolo con il bottiglione. Nerina entra in silenzio per curiosare)* Tö sö i bicér Libera...e té, Nerina, móetela a dàga ‘na mà!
- Nerina:** **Cóme fèt a saì che só ché? Ta m’ é gna ésta a ègner dènter...**
- Bigia:** El mìga ‘ndè ‘l rüt...che compàr i bèch?! *(Stappa il bottiglione)* Ma sív dré a deentà màcc, óter? Sömèa che ga sapè ‘l mórt an càza...e ‘nvécè ghè finit la guèra! Ghìv gnamó capit? Ghè finit la guèra! Bàsta có le bómbe, có le mitragliàde, bàsta cól römìa dèi bombardiér...cón chèl rumùr dè siréne...bàsta có la càrta blö a le finestre! *(Va alla finestra e strappa la carta)* ...i’ è àgn che ède pö ‘l ciàr dè la lüna ‘n càza mé! Bàsta! Adès l’ è finida...cò le làgreme dè le fónne, cói lècc tröpp gràncc, cói restèi pié dè talamóre...còl formèt che sa ‘nquàcia perchè ghè nüsü che pöl catàl...cò le “Tèsere” dèl pà...cò le “Cartuline” dèl Ministero dè la guèra...’na “Cartulina”: ón mórt...ón mórt: ‘na “Cartulina“!!! L’ è finida ! Góm dè fà Fèsta, góm dè béer, cantà e stà alégher! *(Riempie i bicchieri)* Ancö öi béer apó a mé...e giü gal dó al Podestà an càmbè dèl sö òjo! *(Cèco tenta di protestare, ma Bigia insiste)* E se ‘l la bév mìga gal càse zó cól tortaröl! *(Tutti accettano il bicchiere, perfino il Podestà. Ma Cèco non partecipa, anzi prende in mano il bottiglione dell’olio e sta a guardarlo con grande tristezza. Gli altri alzano i bicchieri)*
- Nerina:** **Dài Cèco...che fóm al “Brìndizi“!** *(Alza il calice verso di lui)*
- Cèco:** *(Si versa dal bottiglione dell’olio)* Ma sé, alà...beóm...che ma pàsa ‘l magù!...Viva la pàce alùra...
- Bigia:** **Férmet Cèco! L’ è l’òjo chèl lé!!!**
- Cèco:** Al só che l’ è l’òjo! Ma, dal momènt che ché déter i gà insit töcc...alùra ‘l völ di che gó perdit mé! *(Beve. Poi, ironico)* Viva la pàce!!
- Angili:** **Vìva l’Italia!**
- Tutti:** Viva! *(Brindano. Cèco avanza sul proscenio e si rivolge al pubblico)*
- Cèco:** **Ghìv capit come l’ è stàda? Góm fàt la fasina...góm catàt i loertis...góm mèst i öv an padèla, góm fàt cözer la fretàda... e ‘l sív chi l’ à majàda?...** *(Pausa. Poi, a se stesso)* Té dür, Cèco Bonomèl, le maneghe dè la camìza tègnele fàde sö... perchè la guèra dèi poarècc l’ è mài finida!!!

F I N E

Memo. 18/10/1984